

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΡΑΔΟΥΖΙΟΥ

Υπό ΔΗΜ. Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

Μετά την καταστολήν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ραδοβυζίου τοῦ 1834 πλήρῃ ἀναρχία ἐπεκράτησε εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως. Παρὰ τὴν χορηγηθεῖσαν ἀμνηστειάν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς, Ἐξουσίας τὰ τουρκικὰ ἀποσπάσματα διατρέχοντα τὴν περιοχὴν τοῦ Ραδοβυζίου, δὲν ἀφῆσαν ἡσυχους τοὺς π ρ ω

πρωτεργάτας τῆς ἐπαναστάσεως, ὅταν ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἐστία των διὰ νὰ ἐπανορθώσουν τὰς ζημίας τὰς ὁποίας ὑπέστη ἡ περιουσία των ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ νὰ ἐπαναφέρουν τὴν καταστραφεῖσαν οἰκονομίαν των. Αὐτοὺς, ἐβάρυναν τὰ καταλύματα, αἱ ἀγγραφαὶ αἰδιώξεις καὶ αὐτοὶ ἐκαλοῦντο νὰ δώσουν λόγον καὶ νὰ ἀναλάβουν τὰς εὐθύναις εἰς τὴν περιοχὴν των. Ἐκ τῶν πολλῶν πιέσεων ἠναγκάσθησαν οἱ πρωτεργάται τῆς ἐπαναστάσεως μὲν δύο χρόνια ὑστερα ἀπὸ αὐτὴν, νὰ ἀπομακρυνθῶν ἀπὸ τὰ σπῆλαια των καὶ νὰ ἀποτελέσουν ὀμάδες ἐνόπλιους ἐκφοβισμοῦ τῶν ἐθνικῶν ἀποσπασμάτων. Ἡ ἐξέγερσις αὐτὴ ἐδημιούργησε νεαν ἀναταραχὴν καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν θέσιν τῶν Ραδοβυζιῶν. Διότι δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν αὐτοάμυναν κατὰ τῶν Τουρκικῶν πιέσεων καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ ἐκφοβισμοῦ προστασίαν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ ἐπεδόθη καὶ εἰς διαφόρους πράξεις τιμωρίας ἢ ἀντεκδικήσεως καὶ ληστρικὰς ἀκόμη.

Καὶ αἱ τελευταῖαι αὐταὶ δὲν ὑπῆρξαν ὁ σκοπὸς τῆς νέας αὐτῆς ἐξεγέρσεως τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐπαναστάσεως ἀλλὰ ἔργον προσώπων τὰ ὁποῖα τοῖα ἐθεώρησαν ὡς εὐκαιρίαν μὲ τὸ ζεστικῶμα αὐτὸ νὰ ἀναμιχθῶν καὶ αὐτοὶ διὰ νὰ εὗρουν τρόπον προσωπικῶν ἀντεκδικήσεων καὶ διαπραξέων ληστειῶν πρὸς ἴδιον ὄφελος. Καὶ ἔτσι τὸ Ραδοβυζὶ ἐκινδύνευε ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ Τουρκικὰ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἐδημιούργουν λόγους καὶ ἀφορμὰς εἰς τὴν Τουρκικὴν ἐξουσίαν νὰ καταδικῆ, συγγενεῖς προκρίτους καὶ ὄσους κατὰ τὴν ἀποψιν τῆς ἐθεωρεῖ ὑπόπτους συνεργασίας μὲ αὐτὰ.

Διὰ νὰ σχηματίσει κανεὶς μίαν ἰδέαν τῆς ἀναταραχῆς τοῦ Ραδοβυζίου μετὰ τὴν Ἐπαναστάσιν θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰς πράξεις βίας τῶν ληστρικῶν αὐτῶν ὀμάδων τὰς ὁποίας ἐξέωθησαν εἰς τὴν παρανομίαν ἢ συνεχισθεῖσα συμπεριφορὰ τοῦ κατακτητοῦ.

«Τὴν 20 Ἰουλίου 1858, ἡ ὑπομοιραρχία Βάστου ἀναφέρει εἰς τὸ Ἰπουργεῖον Στρατιωτικῶν ὅτι: Τὴν 17 Ἰουνίου 1958 πρὸς τὴν δύσιν τοῦ Ἥλιου ὁ Σταθμάρχης Χελώνας Ἀσλάμπεης εἰς θέσιν Μηλιὰ ἐφονεύθη

ὑπὸ τριῶν τεσσάρων ἀτόμων, ὁ δὲ συνοδεύων αὐτὸν στρατιώτης φοβηθεὶς κατάρθρωσε νὰ διαφύγῃ».

Ἀμέσως ἐτέθησαν εἰς ἀνακάλυψιν τῶν δολοφόνων καὶ καταδίωξιν, τόσο Τουρκικαὶ ἀρχαὶ Ἄρτης ὅσον καὶ τὸ Ἑλληνικὸ ἀπόσπασμα τοῦ Βάλτου διότι πάντοτε οἱ καταδικώμενοι παρὰ τῶν Τουρκικῶν Ἄρχων εἰσῆρχοντο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Βάλτον ὅπου εὕρισκον καταφύγιον.

Ἀπὸ πλευρᾶς τῶν Ἑλληνικῶν Ἄρχων ἐκινήθη ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ Ἀποσπάσματος Βάλτου Κων. Ταμβακᾶς, ὅστις, πολὺ σύντομα ἀνεκάλυψε ὅτι τὸν φρόνον ἐξετέλεσαν οἱ Ἄναστάσιος Κουρκούμπας ἢ Καρακαξοῦλης ὁ Γιαννακούλης Κασκαούτης καὶ ὁ Δημήτριος Κασκαούτης. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος εἰσῆλθεν ἀμέσως εἰς τὸν Βάλτον οἱ δὲ δύο ἕτεροι μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀφοῦ ἐπὶ 8 ἡμέρας ἔμειναν κρυμμένοι εἰς συγγενικά σπῆλαια των εἰς τὰ Ρεχίστιανα. Ἔτσι οἱ δολοφόνοι δὲν συνελήφθησαν καὶ οἱ κάτοικοι ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ παρὰ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν τὴν δολοφονίαν τοῦ Τούρκου Σταθμάρχου.

Μετὰ ἓνα μῆνα τὴν 25 πρὸς τὴν 26η Ἰουλίου 1858 οἱ Γιάννης Διμησκῆς, Σιαφάκας Τσιμπλῆς, Βασίλειος Φ. Κατσογιάννης κατῆλθον εἰς τὴν περιοχὴν Κομποτίου καὶ εἰς θέσιν Λειβιδιὰ Κοπραινῆς συνέλαβον τὸν Ἰωάννην Μρούτζην τὸν ὁποῖον ὠδήγησαν εἰς Θύαμον ἀπ' ὅπου ἔπειτα τὸν ἀπέλευσαν. Ἡ ἴδια ὀμάδα τὴν 18 Ἰουλίου μεταβάσα εἰς Δημαριὸ συνέλαβον αἰχμάλωτον εἰς θέσιν Καραβόζουλα τὸν Νίκου Μαλτέζου. Ἀπελύθη δὲ ἀφοῦ ἡ γυναῖκα του ἐπλήρωσε 1500 γρόσια.

Τὴν 9η Ἰουνίου 1858 ὁ ἴδιος Γάκης Διμησκῆς μετὰ τῶν Κομποταίων συνέλαβον εἰς τὸ Κομποτὶ τὸν Ζῶην Μπουραντάν διὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὁποῖου ἐζήτησαν 250 τάληρα. Ὁ Μπουραντὰς τοὺς ἀφῆκε τὸ ἄλογο του καὶ ἀπελύθη ἀνευ λύτρων.

Τὴν νύκτα τῆς 18-19 Αὐγούστου οἱ ἀδελφοὶ Κοτσίλαιοι μετέβησαν εἰς τὴν Μπότση καὶ ἤχμαλώτισαν τὸν Ὀκταετῆ Κωνσταντῖνο Δ. Κοσσυβάκη καὶ ἐζήτησαν λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του.

Ὁ Καϊμακάρης τῆς Ἄρτης Ἀρβουραχμάν Πασᾶς ἐκινήτοποίησε δὶάφορα ἀποσπάσματα καὶ ἔλαβον χώραν πολλὰ συλλήψεις καὶ ἐξορία συγγενῶν τῶν ληστῶν εἰς Ἰωάννινα. Προσέτη κατεσχέθησαν περὶ τὰ 15 βοειδῆ τῶν Οἰκογενειῶν τῶν Κοτσιλαίων τὰ ὁποῖα ἐπώλησαν εἰς δημοπρασίαν. Διὰ τὴν ἀπαγωγὴν αὐτῶν ἐστάλησαν εἰς Ἰωάννινα ἐξορία πολλοὶ πρόκριτοι τοῦ Ραδοβυζίου, ὅλοι δὲ

οἱ στενοὶ συγγενεῖς τῶν ἰς τὸν Σκαλτσογιαννεῶν. Ὁ Πρόξενος Ἄρτης Γεωργιάδης ἀνεφῆρεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὅτι σύντομα ἀπελύθησαν καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον ἐζητήθησαν καὶ πάλιν οὗτοι δὲν ἀνευρέθησαν καθόσον εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος.

Ἡ ἀναταραχὴ αὐτὴ εἰς τὸ Ραδοβυζὶ εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὸ 1856 ὅταν κατὰ τὸ καλοκαίρι οἱ ὀμάδες αὐταὶ κατῆλθον εἰς Κεραμάτες καὶ διέπραξαν ληστείαν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἄλλην εἰς τὸ χωριὸν Ῥάμια τῶν Τζουμερκῶν. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ κατὰ Σεπτέμβριον 1856 ὅταν ὁ Γάκης Διμησκῆς καὶ Ἀμάλιαγος Κασκαούτης συνέλαβον καθ' ὄδον τὸν ἱερέα τοῦ χωριῦ Βρατσίστας μεταβαίνοντα εἰς Ἄρταν καὶ τὸν ἐλήστευσαν, εἰς τὴν Σκουληκαριὰν δὲ ὁ Χαράλαμπος Γιάννη Αὐγέρης ἐφόνευσε τὸν Φώτην Χαρίσην. Ὅπως δὲ ἀναφέρει τὴν 2α Ἰανουαρίου 1858, ὁ ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἄρταν Ἰωαν. Γεωργιάδης, τὴν 31η Δεκεμβρίου 1858 καὶ περὶ τὴν μεσημβριάν ὁ ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐπαναστάσεώς τοῦ 1854, Δημ. Σκαλτσογιάννης μετὰ δέκα ὀπαδῶν 18 ἐνεδρεύων καθ' ὄδον παρὰ τὸ χωριὸν Λεβίτικο ὅπου διημέρευον 13 Χριστιανοὶ καὶ Τουρκαλβανοὶ στρατιῶται τοῦ Γενικοῦ Δερβέναγα ἀποσπασματάρχου Ραδοβυζίου, ἐπιροβόλησε καὶ ἐφόνευσε τὸν ἐπικεφαλῆς Ἰωάννην Μαλτέζον ἐκ Ραδοβυζίου (Δημαριὸ) καὶ τοῦ ἀπέκοψε τὸ κεφάλι καὶ ἔλαβε τὸ ὄπλον του ὡς λάφυρον. Τοῦτο ἔπραξε διότι ὁ Μαλτέζος παρευρέθη καὶ συνετέλεσε εἰς τὸν φρόνον τοῦ Καραγιάννη Κοτσίλα κατα τὸν προηγούμενον χρόνον. Ταυτοχρόνως ἐφόνευσε καὶ δύο Ἄλβανοὺς στρατιώτας καὶ ἄλλους δύο ἐπλήρωσεν. Ἡ πράξις αὐτὴ τοῦ Σκαλτσογιάννη καὶ τῶν ὀπαδῶν του συνετέλεσε ἵνα κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1858 ἀρχίσῃ ἀγριὸς διωγμὸς κατὰ τῶν συγγενῶν τῶν Σκαλτσογιάννη, Κοτσίλα, Κατσογιάννη, Κ. Ντερέκα καὶ ἐκτόπισή των εἰς τὰ Ἰωάννινα. Καὶ ἐνῶ συνέβαινον αὐτὰ ὡς πρᾶξιν ἀντιποικίμων ὁ Μπασιοῦτας Κοτσίλας καὶ ὁ Κων. Ντερέκας διήρπασαν ἀπὸ τὴν στάνην τοῦ Γενικοῦ Δερβέναγα εἰς τὸ Κομποτὶ τέσσαρα κριάρια. Κυρίως αἱ πράξεις βίας, τῶν ξεσκημθέντων πρωτεργατῶν δὲν εἶχον ἐλατήρη τὴν ἀδικοπραγίαν κατὰ τῶν συμπατριωτῶν Ραδοβυζιῶν ἀλλὰ ἀφορμὴ κατὰ μερικῶν ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ τὸ καιρὸ τῆς Ἐξεγέρσεως τοῦ 1854 ἦτο διότι ἐκείνοι ἀντέδρασαν ἐξ αὐτῶν καὶ δέν τῆν συνέτρεξαν ἢ ἐβοήθησαν διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ. Με-

συνεχεια στὴ σελ 5

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΡΑΔΟΒΥΖΙΟΥ

συνέχεια από σελ. 2

μετά τή μάχη οί "Ηρωες μπή-
ξανε ένα Σιδερένιο Σταυρό καί
στοιγεία, άτινα τά όποία έξε-
τράπησαν εις βιαιότητα, προσ-
ωπικάς άντεκδικήσεις καί λη-
στείας άκόμη έπαυξήσαντα τήν
άνωμαλίαν εις τό Ραδοβύζι καί
τήν όποίαν έπλήρωνα συνεχώς
άθώοι κάτοικοι τών χωριών
των.

Εις άλλο σημείωμα μας θα
γράφωμεν διά τήν τύχη των
ομάδων αυτών, των συγγενών
των καί πολλών εκ των κατοί-
κων του Ραδοβυζίου.

ΔΗΜ. Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗΣ

Αθήναι Ν/βριος 1979

